

Inleiding

Waarover praten op dit moment mensen die in de zorg werken het meest, het meest intensief en met de meeste emotie? De postacademische beroepsopleiding *Ethiek in de Zorgsector* organiseert elke 2 jaar een terugkomdag voor alumni over een thema dat niet met zoveel woorden in het opleidingsprogramma zit, maar er zeker in thuishoort en dat op dat moment volop in de aandacht staat. In 2010 was dat 'Ouderdom en Dood'. Ja, ongetwijfeld het meest besproken onderwerp. De voordrachten op deze dag vormden het startpunt voor dit themanummer. De redactie van de Nieuwsbrief heeft daar vervolgens nog een aantal andere bijdragen bij gezocht. Het zal geen verbazing wekken: vrolijk is het allemaal niet. Eigenlijk is de eerste bijdrage aan deze reeks reflecties op de troisième âge en het levenseinde de enige die iets positiefs te zeggen heeft. Carlo Leget bespreekt in 'Waarom bijna-doodervaringen te denken geven' de bijna-doodervaringen aan de hand van het boek *Eindeloos bewustzijn van Pim van Lommel*. Leget brengt overtuigend naar voren het onvermogen om dat de oorzaak van bijna-doodervaringen te bepalen niets afdoet aan de betekenis ervan voor mensen die zo'n ervaring hadden.

In 'Over ouderdom en levensverlenging' scant Wim Dekkers de geschiedenis van de filosofie op het thema ouderdom en dood. Hij onderscheidt twee denkradities. Aan de ene kant is er altijd het verlangen naar de eeuwige jeugd geweest, aan de andere de acceptatie van de kenmerken van het latere leven. Dekkers spreekt een voorkeur uit voor die tweede houding. Alphons van Nispen, psychiater en alumnus van *Ethiek in de Zorgsector*, getuigt in zijn bijdrage 'Ik wil dood. Wil ik dood? Een vraag aan de psychiater' van zijn jarenlange praktijkervaring met mensen met doodswensen. Ondanks professionele richtlijnen van diverse instanties zal het altijd blijven gaan om een zorgvuldige afweging in een unieke, eenmalige situatie, zegt Van Nispen.

Marianne Boenink analyseert in 'Vroegdiagnostiek voor Alzheimer: voorportaal van zelfdoding?' hoe de beelden van deze ouderdomsziekte enerzijds het streven naar vroegdiagnostiek motiveren, terwijl succes op dit vlak anderzijds dramatische consequenties zou kunnen hebben. Zij betoogt dat zulke vroegdiagnostiek aan minstens twee eisen moet voldoen om ethisch verantwoord te zijn. De voorspellende waarde van de diagnostiek moet zeer hoog zijn, en daarnaast moet onderzocht worden welke maatschappelijke veranderingen

de status van 'Alzheimer' als schrikbeeld zouden kunnen veranderen.

Het thema van de (hulp bij) zelfdoding komt terug in 'Oud en der dagen zat'. Hierin bespreekt Heleen van Luijn de debatten over het burgerinitiatief 'Voltooid leven', dat ouderen die hun leven voltooid achten en waardig willen sterven de mogelijkheid van hulp bij zelfdoding wil geven. Zij geeft weer hoe de initiatiefgroep 'Uit vrije wil' deze zaak bepleit, maar zet daar ook de argumenten en vraagtekens van critici tegenover. Ze concludeert dat de zaak vermoedelijk voorlopig nog niet beslecht zal worden.

Een viertal boekbesprekingen sluit het nummer af. Twee daarvan sluiten aan bij het thema. Heleen van Luijn recenseert de oratie van Cees Hertogh, pas benoemd hoogleraar 'Ethiek in de zorg voor kwetsbare ouderen'. Dorine Bauduin bespreekt 'De kunst van het ouder worden', een anthologie met teksten van grote filosofen over ouderdom, samengesteld door Joep Dohmen en Jan Baars.

Tatjana Visek bespreekt 'Dieren en wij. Hun welzijn, onze ethiek' van Monique Janssens. Carlo Leget geeft zijn visie op de NVBe-bundel 'Ethiek in de discussie' die alle leden van de NVBe hebben ontvangen.

Carla Bal en Marianne Boenink

UIT DE VERENIGING

Een bericht van het secretariaat

Het bestuur en het secretariaat zullen voortaan via e-mail de leden van de NVBE informeren. Dit reduceert de kosten en vergroot de snelheid van informatievoorziening.

Wilt u op de hoogte blijven van berichten vanuit de NVBe is het van belang dat u uw e-mailadres beschikbaar stelt aan het secretariaat. Want berichten die via e-mail gestuurd worden, zenden we niet ook nog per papieren post. Vandaar het dringende verzoek uw e-mailadres door te geven aan Annemieke Brouwers op

nvbe@med.umcg.nl. **Doe het nu meteen even!**

Annemieke Brouwers